

MRF 2021.213

Østre Landsrets dom af 19. august 2021, 20. afd., sag BS-45127/2020-OLR
(Thomas Lohse, Henrik Bitsch og Morten Petersen Broberg (kst.))

A (adv. Søren Nørgaard Sørensen) mod Bolig- og Planstyrelsen (tidl. Erhvervsstyrelsen) og Danmarks Tekniske Universitet (adv. Louise Solvang Rasmussen, for begge)

DTU og Erhvervsstyrelsen tilpligtet at fremme ekspropriation af A's ejendom henset til usikkerheden om tidshorizonten for den fremtidige ekspropriation, som de facto indebar en indskrænkning i A's råden over ejendommen.

Testcentret for store vindmøller ved Østerild er etableret på grundlag af en anlægslov fra 2010, der samtidig giver Danmarks Tekniske Universitet (DTU) driftsansvaret for testcentret. Med henblik på en udvidelse af testcentret blev en ændringslov vedtaget i 2018, hvorefter Erhvervsstyrelsen (nu Bolig- og Planstyrelsen) i juni 2018 anmodede ekspropriationskommissionen om at ekspropriere en ca. 137 ha stor landbrugsejendom, der var ejet af A, med henvisning til, at ekspropriationen af A's ejendom var nødvendig for at overholde vindmøllebekendtgørelsens støjkrav. Den 6. september 2018 tilbagekaldte DTU og Erhvervsstyrelsen imidlertid anmodningen, idet udviklingen af testcentret ville være langsommere end forventet, hvorfor der ifølge DTU først efter 4-5 år ville være behov for at ekspropriere A's ejendom. Ekspropriationskommissionen besluttede på den baggrund ikke at godkende projektet. Da den efterfølgende korrespondance mellem DTU og A om tidshorizonten for ekspropriationen af A's ejendom ikke førte til noget resultat, udtog A den 23. december 2019 stævning mod DTU og Erhvervsstyrelsen med påstand om, at DTU og Erhvervsstyrelsen skulle anerkende, at betingelserne for ekspropriation af A's ejendom var opfyldt, og at ekspropriationen derfor skulle fremmes. DTU og Erhvervsstyrelsen påstod afvisning, subsidiært frifindelse. Til støtte herfor gjorde myndighederne gældende, at det er ekspropriationskommissionen, der skal træffe bestemmelse om projektet og ekspropriation hertil, og at den ekspropriationsretlige nødvendighedsbetingelse ikke var opfyldt, da vindmøllebekendtgørelsens støjkrav kunne overholdes i alle fald i 5 år frem. Byretten, der undergav sagen kollegial behandling, frifandt DTU og Erhvervsstyrelsen med den begrundelse, at myndighederne ikke efter anlægsloven var forpligtet til at foretage ekspropriation af A's ejendom, når støjkravene i øvrigt var overholdt. A ankede byrettens dom til landsretten, hvor der var enighed mellem parterne

om, at der på et tidspunkt skulle ske hel eller delvis ekspropriation af A's ejendom, fordi vindmøllebekendtgørelsens støjkrav ville blive overskredet. Landsretten konstaterede, at DTU i løbet af 2018 og 2019 havde givet skiftende udmeldinger om, hvornår støjgrænsen forventedes at blive overskredet, og ekspropriation derfor ville blive nødvendig. Senest under hovedforhandlingen for landsretten havde et vidne fra DTU forklaret, at det var muligt, at planer, der ville nødvendiggøre ekspropriationen, ville blive fremlagt "i morgen", men at der muligvis også kunne gå 4-5 år, før ekspropriationen blev nødvendig. Landsretten bemærkede, at den ekspropriationsretlige nødvendighedsbetingelse i først række er en beskyttelse af den berørte ejer mod ekspropriation, som efterfølgende måtte vise sig uberettiget, og at behovet for at beskytte ejeren derfor svækkes, når ejeren har et direkte ønske om at blive eksproprieret. Da det almindelige erstatningsretlige princip om tabsbegrænsningspligt også gælder ved ekspropriation, betød A's kendskab siden 2018 til en kommende ekspropriation, at A måtte påregne, at investeringer foretaget i ejendommen ikke ville blive erstattet. Denne de facto indskrænkning i A's råden over sin ejendom havde stået på i 3 år og kunne forventes at fortsætte yderligere 4-5 år, hvilket tidsestimat dog var forbundet med mærkbar usikkerhed. På den baggrund fandt landsretten, at DTU's og Erhvervsstyrelsens fremtidige hele eller delvise ekspropriation af A's ejendom allerede på nuværende tidspunkt indebar en sådan de facto indskrænkning i A's råden over ejendommen, at DTU og Erhvervsstyrelsen ikke kunne nægte at iværksætte ekspropriationen imod A's udtrykkelige ønske herom, idet landsretten også bemærkede, at DTU og Erhvervsstyrelsen ikke kunne udskyde en forestående, nødvendig ekspropriation ved til stadig at angive nye tidspunkter for, hvornår en ekspropriation ville blive nødvendig. Da det derfor var nødvendigt og tidsmæssigt aktuelt at ekspropriere A's ejendom, var

DTU og Erhvervsstyrelsen forpligtet til at fremme ekspropriationen. Derimod kunne DTU og Erhvervsstyrelsen ikke tilpligtes at anerkende, at der skulle ske ekspropriation af hele A's

ejendom, idet det ved en ekspropriationsproces tilkom ekspropriationsmyndighederne at tage stilling til ekspropriationens omfang.

Kommentar: Uanset at sagsøgeren ikke ses at have procederet på EMRK's beskyttelse af den private ejendom, kongruerer landsrettens resultat med praksis fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), herunder ikke mindst EMD's dom af 23. september 1982 i sagen *Sporrong og Lönnroth mod Sverige*, som i nærmest overraskende grad er sammenlignelig med sagen fra *Østerild*.

I *Sporrong og Lönnroth*-sagen havde den svenske regering givet Stockholm Kommune tilladelse til at ekspropriere to ejendomme til brug for en handelsgade og et parkeringshus. Med henvisning til de planlagte projekter nedlagde kommunen endvidere byggeforbud på ejendommene. Ekspropriations-tilladelserne og byggeforbuddene blev løbende forlænget af myndighederne, så de for den ene ejendom var gældende i 23 hhv. 25 år, mens de for den anden ejendom var gældende i 8 hhv. 12 år. EMD fandt, at ekspropriationstilladelsen og byggeforbuddet udgjorde en krænkelse af art. 1, stk. 1, 1. pkt., i 1. tillægsprotokol til EMRK om retten til fredeligt at udnytte sin ejendom. EMD henviste til, at ejerne af de to ejendomme i hele perioden var efterladt i komplet usikkerhed om deres ejendommers fremtid, uden at de kunne kræve erstatning eller anmode om, at tidsfristerne for udnyttelse af ekspropriationstilladelserne blev forkortet. Ved en efterfølgende erstatningssag for EMD blev de to ejere tilkendt en erstatning fra den svenske stat på 800.000 hhv. 200.000 SEK (1984-niveau).

Som det ses af både landsrettens og EMD's begrundelse, er det springende punkt, om en ejers råden over sin ejendom (*de facto*) er indskrænket i et sådant omfang og over en sådan tidsmæssig periode, at usikkerheden om ejendommens skæbne må anses for en urimelig byrde for den mulige ekspropriet (ejeren). Når en sådan byrde ikke er tilstrækkeligt begrundet i det offentlige interesse, må myndigheden enten opgive eller ændre ekspropriationsformålet eller iværksætte ekspropriation af ejendommen. I dansk ekspropriationslovgivning vil denne mulige konflikt i de fleste tilfælde kunne håndteres ved brug af reglerne om overtagelsespligt og fremrykket ekspropriation, der findes i bl.a. planloven, vejloven, jernbaneloven og en række anlægslove, men ikke i anlægsloven for testcentret ved *Østerild*. Hertil kommer den i 2019 indførte "solnedgangsklausul" i planlovens § 47, stk. 4. Uanset at forholdene i sagen fra *Østerild* må anses for atypiske, da der mellem parterne var enighed om, at A's ejendom på et tidspunkt skulle eksproprieres, tilsiger dommen, at der i alle fremtidige anlægslove, som giver mulighed for ekspropriation, indsættes en hjemmel til at foretage fremrykket ekspropriation.

RETEN I LYNGBY DOM

afsagt den 3. november 2020

Sag BS-59388/2019-LYN

A
(advokat Søren Nørgaard Sørensen)

mod

Danmarks Tekniske Universitet
(advokat Britta Moll Bown)

og

Erhvervsstyrelsen
(advokat Britta Moll Bown)

Denne afgørelse er truffet af dommerne Jette Christiansen, Ulrik Finn Jørgensen og Beth von Tabouillot.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen er anlagt den 23. december 2019.

Sagen drejer sig om, hvorvidt A har krav på, at hans ejendom beliggende adresse 1 , 7741 Frøstrup, eksproprieres.

Sagsøgeren, A , har fremsat følgende påstande:

Påstand 1:

De sagsøgte, DTU og Erhvervsstyrelsen, skal begge anerkende, at beslutningen om tilbagekaldelse af anmodning om ekspropriation af sagsøgeren, A , ejendom matr.nr. x m.fl., Abildhave Gde, Østerild, beliggende adresse 1 , 7741 Frøstrup, den 6. september 2018 er ugyldig.

Påstand 2:

De sagsøgte, DTU og Erhvervsstyrelsen, skal begge anerkende, at betingelserne for ekspropriation af sagsøgeren A ejendom matr.nr. x m.fl., Abildhave Gde, Østerild, beliggende adresse 1 , 7741 Frøstrup er opfyldt, og at de er forpligtet til at fremme ekspropriationen overfor en ekspropriationskommission.

Påstand 3:

De sagsøgte, DTU og Erhvervsstyrelsen, skal begge anerkende, at ekspropriation skal ske af hele sagsøgeren A ejendom matr.nr. x m.fl., Abildhave Gde, Østerild, beliggende adresse 1 , 7741 Frøstrup.

De sagsøgte, Danmarks Tekniske Universitet og Erhvervsstyrelsen, har fremsat følgende påstande:

Over for påstand 1: Frifindelse

Overfor påstand 2: Afvisning, subsidiært frifindelse.

Over for påstand 3: Afvisning, subsidiært frifindelse.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a. Forklaringerne er dog gengivet.

Oplysningerne i sagen

Det fremgår af sagen, at A ejer ejendommen matr. nr. x , y , z og v, Abildhave Gde. Østerild, beliggende adresse 1 , 7741 Frøstrup, som er en landbrugsejendom på ca. 137 hektar. Det er oplyst, at der på ejendommen findes et stuehus, som er udlejet til beboelse, og 4 driftsbygninger, samt at der på nogle af ejendommens arealer er grusforekomster.

Testcenter Østerild blev etableret på grundlag af lov nr. 647 af 15. juni 2010 om et testcenter for store vindmøller ved Østerild. Danmarks Tekniske Universitet (DTU) er ansvarlig for testcenteret.

På baggrund af en politisk aftale af 15. marts 2017 om udvidelse af testcenteret med to nye standpladser samt en forøgelse af prototypevindmøllernes maxi-

male højde, udarbejdede Erhvervsstyrelsen en miljøkonsekvensrapport af november 2017. Det fremgår heraf bl.a.:

"1.6.1 Støj

De lovmæssige krav til støj fra vindmøller er fastsat i bekendtgørelse om støj fra vindmøller. Der er fastsat støjgrænser for nabobeboelser i det åbne land og områder til støjfølsom arealanvendelse som f.eks. boligområder og rekreative områder. Desuden er der fastlagt støjgrænser for den lavfrekvente støj fra vindmøller, der gælder indendørs i beboelser.

Støjpåvirkningen ved udvidelse af testcenteret er vurderet ved hjælp af støjberegninger, som følger bekendtgørelsen om støj fra vindmøllers bestemmelser. Støjen beregnes i punkter med støjfølsom arealanvendelse og ved boliger i det åbne land. I beregningen og vurderingen af støj fra testcenteret, er inkluderet eksisterende møller, som er placeret i det omkringliggende område, og som ikke nedlægges. Der er udført støjberegninger både for normal støj og lavfrekvent støj, som er sammenlignet med de eksisterende grænseværdier for støj fra vindmøller.

Som forudsætning for udvidelsen af testcenteret er der udpeget en bolig, der skal kunne nedlægges som led i udvidelsen af testcenteret. Dertil skal retten til at drive campingplads og en lokalplan for feriehotel i Hjardemål Klit ophæves. Endelig skal der kunne nedlægges i alt fem eksisterende nabovindmøller, som står henholdsvis vest og øst for testcenteret.

Det vurderes at støjgrænserne for øvrige enkeltboliger i det åbne land og støjfølsom arealanvendelse vil kunne overholdes ved udvidelsen af testcenteret.

(...)

3.3.3 Nedlæggelse af boliger og nabovindmøller, samt ændret støjfølsomhed

I forbindelse med realisering af projektet er det nødvendigt at kunne nedlægge en enkelt bolig. Det drejer sig om boligen på adresse 1 . Derudover er det nødvendigt at kunne nedlægge i alt fem ældre produktionsvindmøller henholdsvis øst og vest for testcenteret..."

Af rapporten fremgår endvidere under afsnit 6.1. Støj bl.a. følgende oversigt over støjdata for de enkelte vindmøller:

ØSTERILD (ny stand 8 og 9)

STAND	EFFEKT (MW)	DIAMETER (m)	NAVHØJDE (m)	STØJDATA (dB(A))
ØST-S1-C	16	180	120	107/109
ØST-S2-C	32	280	190	113,5/115,5
ØST-S3-C	32	280	190	115/117
ØST-S4-C	32	280	190	115/117
ØST-S5-C	32	280	190	115/117
ØST-S6-C	32	280	190	115/117
ØST-S7-C	32	280	190	113,5/115,5
ØST-S8-C	24	280	190	111/113
ØST-S9-C	16	180	120	107/109

Tabel 6.1 a Fysisk design af testcenteret i Østerild med tilhørende støjdata

Det fremgår af rapporten endvidere bl.a.:

”6.1.5. Virkninger i driftsfasen
(...)”

Beregnet støjpåvirkning

De beregnede støjniveauer for normal støj og lavfrekvent støj ved 6 og 8 m/s i fremgår af tabel 6.1.b, samt kort 6.1.b-c.

Beregningerne viser, at støjniveauet er overskredet for en bolig i hovedforslaget, som derfor vil blive nedlagt. Den pågældende adresse, hvor støjgrænsen er overskredet er markeret med fed. For de resterende punkter er støjgrænserne overholdt, både hvad angår områder med støjfølsom arealanvendelse og ved enkeltboliger i det åbne land, forudsat at anvendelsen og planlægningen for arealerne ændres som forudsat.”

Af tabel 6.1.b, del 2, fremgår bl.a.:

Nabo Beboelse	Almindelig støj dB(A) Hovedforslag		Lavfrekvent støj dB(A) Hovedforslag	
	6 m/s	8 m/s	6 m/s	8 m/s
	Beboelse i det åbne land			
	Ved støjoverskridelse nedlægges boligen. Overskridelser er markeret med fed.			
Grænseværdi dB(A)	42	44	20	20
adr. 1	43,2	44,6	15,5	18,5

Ved lov nr. 705 af 8. juni 2018 om udvidelse af testcentrene ved Høvsøre og Østerild (jf. nedenfor) blev der givet mulighed for opstilling af 7 prototypevindmøller med en totalhøjde på 330 meter og 2 prototypevindmøller med en total-

højde på 250 meter i Testcenter Østerild, som oprindeligt blev etableret på grundlag af lov nr. 647 af 15. juni 2010.

Den 22. juni 2018 anmodede Erhvervsstyrelsen Kommissarius ved Statens Ekspropriationer i Jylland om ekspropriation til udvidelse af Testcenter for store vindmøller ved Østerild. Det fremgår af anmodningen bl.a.:

”For at gennemføre projektet vil det være nødvendigt, for at kunne overholde støjreglerne i vindmøllebekendtgørelsen (...) at ekspropriere en enkelt bolig. Det drejer sig om boligen på landbrugsejendommen på adresse 1 . På grund af landbrugslovens regler (...) er det nødvendigt at ekspropriere hele ejendommen.

(...)

Redegørelse for boliger

Inden for støjgrænsen på 42 dB(A) målt ved en vindhastighed på 6 m/s findes der én bolig, nemlig stuehuset på landbrugsejendommen matr. nr. x mfl. Abildhave Gde., Østerild. Ejendommen påregnes eksproprieret i sin helhed.”

Tidspunktet for besigtigelses- og ekspropriationsforretning blev fastsat til den 13. september 2018.

Den 6. september 2018 tilbagekaldte DTU og Erhvervsstyrelsen ved Kammeradvokaten anmodningen om ekspropriation af A ejendom. Det fremgår af meddelelsen herom bl.a.:

”DTU har forud for ekspropriationsforretningen på ny vurderet ekspropriationens nødvendig i forhold til de enkelte lodsejere, jf. lodsejerfortegnelsen. DTU erfarer en langsommere udvikling af de større vindmøller, end det tidligere var forventet, og det betyder, at DTU har revideret vurderingen af, hvornår det er nødvendigt at ekspropriere for at opnå den tilstrækkelige støjrummelighed.

DTU vurderer, at der først om 4-5 år vil være behov for den ekstra støjrummelighed, som forudsætter nedlæggelse af boligen på adresse 1 beliggende øst for testcentret (lb. nr. 1). Det hænger sammen med, at det i miljøkonsekvensvurderingen for udvidelsen af testcentret er beregnet, at det først er ved en fuld udbygning af testcentret, at støjgrænserne ikke kan overholdes for den pågældende beboelse.

Det bemærkes, at der alene vil blive behov for at nedlægge boligen på landbrugsejendommen. Det er ikke i sig selv nødvendigt at eks-

propriere landbrugsejendommen, uanset om den anvendes til landbrugsvirksomhed eller til råstofvirksomhed. DTU vil undersøge mulighederne for at undgå, at det bliver nødvendigt at ekspropriere hele ejendommen.

DTU vurderer på denne baggrund, at betingelsen om tidsmæssig aktualitet ikke er opfyldt for ekspropriation af adresse 1, løbe nr. 1, og anmodningen om ekspropriation af denne ejendom tilbagekaldes derfor. Det beklages, at det først sker på dette sene tidspunkt. DTU er indforstået med, at der tilkendes A omkostninger i anledning af sagen.

DTU vurderer fortsat, at det er nødvendigt at foretage ekspropriation til nedtagning af de 5 produktionsmøller (lb.nr. 2-8 samt AF5-AF6). Det hænger sammen med, at det efter vindmøllebekendtgørelsen er den samlede støjbelastning fra vindmøller, som ikke må overstige grænseværdierne. Den sydlige 100 kW produktionsmølle på adresse 2 (lb. nr. 8) ligger ganske tæt på Østerild, og det er allerede i dag nødvendigt at nedtage møllen for at overholde støjgrænserne gældende for Østerild. De 2 østlige og 2 vestlige produktionsmøller er det også nødvendigt at ekspropriere, idet udvidelsen af testcentret inden for en tidshorisont på 0-2 år vil bevirke, at støjgrænserne i forhold til Hjordemål (de 2 vestlige møller) og Frøstruplejren (de 2 østlige møller) ikke vil kunne overholdes.

Endelig er det med den forestående udvidelse af testcentret, som forventes gennemført i begyndelsen af 2019, nødvendigt at ekspropriere campingpladsen på adresse 3 (lb. nr. 9), der også er et område til støjfølsom arealanvendelse, og hvor der allerede i forbindelse med etableringen af testcentret blev nået til grænserne af støjreglerne.

DTU ønsker fortsat besigtigelse og ekspropriation af løbe nr. 2-9 med AF5 og AF6 gennemført den 13.-14. september 2018.

DTU beklager det sene tidspunkt for denne meddelelse forud for ekspropriationsforretningen"

Ekspropriationskommissionen besluttede den 13. september 2018 ikke at godkende projektet. Det fremgår af forhandlingsprotokollen bl.a.:

"Kommissionens beslutning og bemærkninger

Kommissionen drøftede de ovenstående spørgsmål og bemærkninger og besluttede ikke at godkende projektet. Kommissionen skal bemærke følgende:

Kommissionen skal indledningsvis bemærke, at en anlægsmyndighed under normale omstændigheder i et vist omfang vil have mulighed for at tilrette et projekt og foreslå projektændringer i tiden mellem en besigtigelsesforretning og frem mod en ekspropriationsforretning. Efter anmodning fra anlægsmyndigheden herom, er der til nærværende møde sket indvarsling til en kombineret besigtigelses- og ekspropriationsforretning, hvilket indebærer, at der som udgangspunkt og under forudsætning af projektets godkendelse vil ske ekspropriation i umiddelbar forlængelse af besigtigelsesforretningen. Ekspropriationskommissionen stiller ved en kombineret forretning krav om, at der af anlægsmyndigheden bliver præsenteret et veldefineret projekt, som ikke giver anledning til uklarheder - i særdeleshed med hensyn til de af anlægsmyndigheden ønskede ekspropriative indgreb på de enkelte ejendomme.

Kommissionen skal endvidere bemærke, at der i henhold til ekspropriationsprocesloven findes en i loven hjemlet varslingsregel, hvor man som lodsejer skal indvarsles senest 4 uger før en forretningsafholdelse. Denne bestemmelse har blandt andet til hensigt at sikre, at de af projektet berørte lodsejere har tid og mulighed for at forholde sig til og forstå projektets omfang.

For nærværende projekt har anlægsmyndigheden ved brev af 6. september 2018 tilsendt kommissionen et ønske om en projektændring, der medfører, at totalekspropriationen af ejendommen tilhørende løbenummer 1 udgår. Anlægsmyndigheden har anført, at totalekspropriationen ikke længere er aktuel, og at der kun bør foretages en delekspropriation af ejendommens stuehus. Anlægsmyndigheden har endvidere ved brev af 12. september 2018 tilsendt kommissionen et ønske om en yderligere projektændring, der medfører, at løbenumrene 2 og 3 ikke skal afstå markarealerne omkring vindmøllernes bardunplaceringer, og anfører, at et servitutpålæg i stedet vil være en mere proportionel og mindre indgribende løsning. Endvidere anførte anlægsmyndigheden i et oplæg under besigtigelsesforretningen en projektændring, som medfører en faseinddeling af projektet, idet anlægsmyndigheden oplyste, at de af vindmøllerne genererede støjgener først forventes at overstige grænserne i støjbekendtgørelsen efter en 4-5-årsperiode. Endelig blev der under forretningens afholdelse mellem lodsejeren for løbenummer 9 og anlægsmyndigheden indgået en aftale vedrørende

indgrebet på ejendommen, hvorfor anlægsmyndigheden anmode om at tilbagekalde dette ekspropriationsindgreb.

Kommissionen finder ikke, at det af anlægsmyndigheden forelagte projekt er oplyst på en sådan måde, eller uden sådanne uklarheder, at kommissionen kan træffe beslutning om at godkende projektet. Kommissionen finder det ligeledes stærkt problematisk, at flere lodsejere ikke forud for forretningens afholdelse har haft enten tid eller mulighed for at sætte sig behørigt ind i projektet, idet de af anlægsmyndighedens forslag til projektændringer ikke tids nok er tilsendt de berørte lodsejere.

Kommissionen skal på baggrund af de ovenfor anførte grunde anmode anlægsmyndigheden om at udfærdige et nyt, færdigudarbejdet og fuldstændigt dokumenteret projekt, som ikke efterlader usikkerheder med hensyn til de konkrete indgreb på de enkelte ejendomme.”

Der blev herefter udarbejdet flere udkast til fornyet anmodning om ekspropriation, herunder med redegørelse for forventet støj udvikling. I udkast til anmodning om ekspropriation af 15. oktober 2018, 9. november 2018 og 12. november 2018 fremgår følgende tabel vedrørende forventet støj udvikling og tidspunktet for ekspropriation:

Testcenter ØSTERILD Forventet støj udvikling.	Udvikling af kildestøj ved 6 m/s. Enhed = dB(A)		
	Stand nr.	2018	2019-2023
1	107	107	107
2	110,5	113,5	113,5
3	110,5	113,5	115
4	110,5	113,5	115
5	110,5	113,5	115
6	110,5	113,5	115
7	110,5	113,5	113,5
8		111	111
9		107	107
Middel værdi	110,0	111,8	112,4
Tidspunkt for Behov for ekspropriation			
V20 100 kW vindmølle (109)		X	
Danopal Mølle nord (109,3)		X	
Hjardemål Mølle lbn 6 (110,1)		X	
Danopal Mølle syd (111,8)			X
adresse 1 stuehus (111,8)			X
Hjardemål Mølle lbn 7 (112,4)			X

Af udkast af 16. november 2018 fremgår følgende tabel vedrørende forventet støjudvikling og tidspunktet for ekspropriation:

Testcenter ØSTERILD Forventet støjudvikling.	Udvikling af kildestøj ved 6 m/s. Enhed = dB(A)			
	Stand nr.	2018	2019-2024	Efter 2024
1	107	107	107	
2	109,8	113,3	113,5	
3	109,8	113,3	115	
4	109,8	113,3	115	
5	109,8	113,3	115	
6	109,8	113,3	115	
7	109,8	113,3	113,5	
8		111	111	
9		107	107	
Middelværdi	109,4	111,6	112,4	
Tidspunkt for behov for ekspropriation				
V20 100 kW vindmølle (109) (se bemærkning nedenfor)		X		
Danopal Mølle nord (109,3)		X		
Hjardemål Mølle (vestligste) (110,1)		X		
Danopal Mølle syd (111,8)				X
adresse 1 (111,8)				X
Jule (nr. 2 fra vest) (112,4)				X

Den 11. december 2018 blev der indgivet en ny anmodning om besigtigelse og beskrivelse af projektet vedrørende udvidelse af testcenteret. Parterne har oplyst, at anmodningen, trods angivelsen af datoen den 9. november 2018, rettelig er dateret og fremsendt til Kommissarius den 11. december 2018. Af projektbeskrivelsen fremgår bl.a.:

“Det aktuelle projekt

I det følgende redegøres for den udbygningstakt af større vindmøller, som DTU forventer på Testcenter Østerild i forhold til udviklingen af vindmøllernes støjpåvirkning i området. Udbygningstakten er afgørende for at bestemme behovet for ekspropriation ved testcenteret. Tidspunktet bestemmes af, hvornår støjgrænserne ved naboer overskrides på grund af udviklingen af støjemissionen fra vindmøllerne på testcenteret.

Støjpåvirkningen ved udvidelse af testcenteret beregnes efter reglerne i bekendtgørelsen om støj fra vindmøller. Støjen beregnes i

punkter med støjfølsom arealanvendelse f.eks. Frøstruplejren, og ved boliger i det åbne land f.eks. adresse 1 . Den forventede kildestøj fra fremtidens nye prototypevindmøller og støjbidraget fra de eksisterende vindmøller i området lægges til grund for støj-beregningerne. For at begrænse den samlede støjpåvirkning er en reduktion af antallet af eksisterende produktionsvindmøller i området nødvendig for at kompensere for det øgede støjbidrag fra testcenteret, når testcentrets møller øges både i størrelse og antal.

De næste fem år forventes en delvis udnyttelse af rammerne i loven som vist i nedenstående tabel, der viser DTU's forventning til udviklingen af støjmissionen.

I tabellen er vist støjrummeligheden i dag, forventningen til behovet for støjrummelighed inden for de næste fem år og forventningen til støjrummeligheden efter fem år.

Det er endvidere vist i tabellen hvornår der er behov for at ekspropriere i nedennævnte perioder og middelværdier for støjmissionen i udbygningsplanens perioder.

Endelig er i tabellen for hver enkelt af de fem produktionsmøller og for stuehuset på adresse 1 angivet en middelværdi af støjmissionen. Når denne værdi nås ved udvidelse af testcentret er nødvendigt at ekspropriere de enkelte vindmøller og stuehuset.

Testcenter ØSTERILD Forventet støj udvikling	Udvikling af kildestøj ved 6 m/s. Enhed = dB(A)		
	Stand nr.	2018	2019-2024
1	107	107	107
2	109,8	113,3	113,5
3	109,8	113,3	115
4	109,8	113,3	115
5	109,8	113,3	115
6	109,8	113,3	115
7	109,8	113,3	113,5
8		111	111
9		107	107
Middel værdi	109,4	111,6	112,4

Tidspunkt for behov for ekspropriation				
Mølle/stuehus	Middelværdi			
Grønbjerg Mølle	109		X	
Danopal Mølle nord	109,3		X	
Hjardemål Mølle (vestligste)	110,1		X	
Danopal Mølle syd	111,8			X
adresse 1	111,8			X
Hjardemål Mølle (nr.2 fra vest)	112,4			X

(...)

Redegørelse for boliger

Inden for støjgrænsen på 42 dB(A) målt ved vindhastighed på 6 m/s findes der en bolig, nemlig stuehuset på adresse 1 . På grund af det i det foregående afsnit anførte om udbygningstakten for testcenteret er det ikke i det aktuelle projekt nødvendigt at ekspropriere dette stuehus.”

På en besigtigelsesforretning den 20. februar 2019 besluttede Ekspropriationskommissionen at godkende det fremlagte projekt. Det fremgår af forhandlingsprotokollen fra besigtigelsesforretningen bl.a.:

”Ekspropriationskommissionens beslutning

Spørgsmål vedrørende forretningens lovlighed i forhold til anlægsloven

Det blev under forretningen anført, at nærværende besigtigelsesforretning ikke er lovlig, idet der ikke findes hjemmel til at gennemføre kun en del af projektet. Til støtte herfor blev det blandt andet anført, at faseopdelingen hverken er nævnt i anlægsloven eller i det lovforberedende arbejde, ligesom det igennem den lovgivningsmæssige procedure har været forudsat, at testcenteret kunne anvendes fuldt ud fra dag et. Der er herudover henvist til VVM-redegørelsen, som omfatter det samlede projekt, hvilket der blev argumenteret for at gennemføre.

Kommissionen skal til det ovenstående bemærke, at det som udgangspunkt vil være anlægsmyndighedens prerogativ at forme og definere et projekts omfang på baggrund af det i anlægsloven vedtagne, projektets aktuelle behov samt eventuelle hensyn i øvrigt. Det er kommissionens opfattelse, at anlægsloven (LBK nr. 1069 af 21. august 2018) giver anlægsmyndigheden muligheden for at ekspropriere, hvad der er nødvendigt for projektets realisering. Det er

ikke kommissionens opfattelse, at en opdeling af projektet under hensyn til ekspropriationens aktualitet strider imod hjemmelsgrundlaget i anlægsloven. Kommissionen finder således ikke, at der er tale om en ulovlig faseopdeling og forretning som påstået.

Spørgsmål vedrørende forretningens lovlighed i forhold til usaglige hensyn

Det blev under forretningen anført, at nærværende besigtigelsesforretning ikke er lovlig, idet den af anlægsmyndigheden foreslåede fareopdeling ikke baserer sig på saglige hensyn. Til støtte herfor blev det anført, at hensynet til projektets faseopdeling ligger i projektets egen økonomi, da anlægsmyndigheden har anført, at det vil være for bekosteligt at gennemføre projektet fuldt ud på nuværende tidspunkt.

Som beskrevet i ovenstående afsnit anser kommissionen det for at være anlægsmyndighedens prerogativ at forme og definere et projekts omfang på baggrund af det i anlægsloven vedtagne, projektets aktuelle behov samt eventuelle hensyn i øvrigt. Kommissionen finder det for nærværende projekt ikke godtgjort, at hensynet til projektets økonomi står som en bærende begrundelse for projektets faseopdeling. Kommissionen finder det derimod begrundet i sagens aktualitet som ovenfor anført. Kommissionen skal hertil bemærke, at finansieringen af et projekt som udgangspunkt er kommissionen uvedkommende, men at kommissionen har mulighed for at lade samfundsøkonomiske hensyn indgå i kommissionens vurdering af sagen. Kommissionen finder således ikke, at der er tale om en ulovlig forretning som påstået.

Anmodning om at udvide projektets omfang

Det blev af flere lodsejere anført, at der bør ske ekspropriation efter anlægslovens fulde rammer, hvilket vil medføre, at den af anlægsmyndigheden projekterede faseopdeling vil ophøre, for at der herefter vil blive fremmet et langt større og betydeligt mere omfattende projekt, end hvad der på nuværende tidspunkt fremlægges af anlægsmyndigheden. Det blev af disse lodsejere blandt andet anført, at det er urimeligt, at der skal afholdes flere forretninger på samme projekt. Det blev endvidere anført, det vil være urimeligt at fastholde de ejendomme, som ikke er en del af projektets første fase, i en fremadrettet uvished, da det på nuværende tidspunkt ikke ligger klart, præcist hvornår og om disse ejendomme ønskes eksproprieret.

Kommissionen skal til det ovenstående bemærke, at kommissionens primære opgave består i at prøve projektet, herunder hvorvidt kravene til blandt andet proportionalitet, aktualitet og nødvendighed er opfyldte. Kommissionen skal endvidere bemærke, at der ikke i hverken anlægsloven eller anden lovgivning er hjemlet kommissionen en beføjelse til at gennemtvinge projektets fulde udbygning under den nuværende forretning. Kommissionen skal herefter afvise anmodningen om at udvide projektets omfang i forhold til det af anlægsmyndigheden fremlagte.

Sluttelig skal kommissionen bemærke, at der for enhver besigtigelsesforretning stilles krav til et fuldstændigt projekt, hvor der ikke må herske tvivl om projektets udstrækning. Det skal her understreges, at kommissionen anser det fremkomne projekts fase I som et selvstændigt projekt, hvorfor yderligere ekspropriative indgreb som udgangspunkt vil bero på en ny kommissionsprøvelse indeholdt i en ny besigtigelses- og senere ekspropriationsforretning.”

Det fremgår videre af sagen, at der under ekspropriationsforretning den 26. juni 2019 vedrørende udvidelsen af testcentret i Østerild blev oplyst, at nogle lodsejere, hvis ejendomme ikke længere var omfattet af projektet, havde anmodet EMD om at gennemgå de foreliggende støjberegninger, og at disse ifølge EMD's beregninger skaber en større støjkonsekvenszone end forudsat i miljøkonsekvensrapporten. Det fremgår videre, at bilag blev udleveret, og at Kommissarius under forretningen ikke stillede krav om anlægsmyndighedens stillingtagen hertil grundet tidspunktet for udleveringen samt omfanget og den tekniske natur af det udleverede materiale.

I et efterfølgende notat af 5. juli 2019 fremsatte Kammeradvokaten på vegne DTU bemærkninger til notatet, som anlægsmyndigheden har tiltrådt. Det fremgår heraf bl.a.:

”I notatet fra EMD er givet en kort gennemgang af visse dele af dokumentationen af støjforholdene ved udvidelsen af Testcenter Østerild, herunder spørgsmålet om den støjmæssige grænse for, hvornår der skal ske ekspropriation af en bolig og to vindmøller. I notatet er fremlagt et beregningseksempel, der viser en overskridelse af støjgrænserne ved to boliger. I beregningseksemplet er antaget en kildestøj på 113,3 dB(A) for 6 møller (mølleplads 2 til 7).

DTU har beregnet, at udvidelse af testcenteret med den ekspropriation, som Ekspropriationskommissionen nu har godkendt, ikke vil overskride støjgrænserne i støjbekendtgørelsen for beboelse i det åbne land (44 dB(A) ved vindhastighed på 8 m/s og 42 dB(A) ved

vindhastighed på 6 m/s) og for støjfølsom arealanvendelse (39 dB(A) ved vindhastighed på 8 m/s og 37 dB(A) ved vindhastighed på 6 m/s). Det blev gennemgået på besigtigelsesforretningen den 20. februar 2019, jf. power point-præsentationen slide 7 og 8, som viser støjpåvirkningen ved fjernelse af den nordligste mølle ved Danopal. Støjberegningen viser, at støjen ved Frøstruplejren og ved adresse 1 ikke overskrider støjgrænserne.

Beregningen af støjpåvirkningen ved det projekt, som der er eksproprieret til, tager udgangspunkt i kildestøj på 113,2 dB(A) fra de 6 testmøller på mølleplads 2-7 og ikke 113,3 dB(A), som antaget af EMD, og som antaget i projektgennemgangen af 9. november 2018, side 9. DTU havde vurderet, at det var den sydligste produktionsmølle tilhørende Abildhave Erhvervsvindmøllelaug, der skulle eksproprieres, men det blev ændret for at tage hensyn til en nabo, som havde klaget over støj fra den nordligste mølle tilhørende Danopal. Ændringen giver en lidt lavere støjrummelighed, og kildestøjen fra de 6 testmøller må herefter ikke overstige 113,2 dB(A). Dette blev forklaret på besigtigelsen.

Det afgørende for projektet er vurderingen af udbygningstakten for testcenteret. DTU har vurderet og fastholder, at kildestøjen fra de 6 møller ikke de næste 5 år vil komme til at overstige 113,2 d(B), og at der derfor ikke er et aktuelt behov for at ekspropriere yderligere ejendomme. Der er dermed også tilstrækkelig støjrummelighed."

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af A, B, C og D.

A forklarede, at han har ejet den omhandlede landbrugsejendom siden 2015. Ejendommen har været i hans families eje siden 1930'erne. Han er 4. generation. Han havde som barn sit andet hjem hos bedsteforældrene på ejendommen. Da det første testcenter blev etableret i 2011 opgav hans forældre at flytte til ejendommen.

I december 2017 blev han af Erhvervsstyrelsen informeret om planerne om udvidelsen af testcenteret og om, at hans ejendom skulle eksproprieres. I januar 2018 havde han de indledende drøftelser med B fra DTU om deres overtagelse af ejendommen. Det blev sagt, at der skulle sættes nye møller op allerede i sommeren 2018. Der blev både nævnt muligheden for at flytte stuehuset, for at alene stuehuset skulle overtages, og at hele ejendommen skulle overtages. Der var et nyt møde et par måneder efter, hvor han var bistået af en advokat. Da lå det klart, at stuehuset ikke kunne flyttes. På et møde i maj blev det

klart, at der ikke kunne opnås en aftale om overtagelse alene af stuehuset, hvorfor hele ejendommen skulle eksproprieres. Råstofforekomsten på ejendommen blev nævnt i hvert fald på mødet i maj. Det var en af grundene til, at der ikke kunne indgås en aftale.

Nu, hvor det ligger klart, at ejendommen på et tidspunkt skal eksproprieres, er han i et vakuum. Han kan ikke foretage investeringer hverken i stuehuset eller i landbruget, da det ikke vil blive erstattet ved en senere ekspropriation.

Han vil gerne have afsluttet "dette kapitel".

Han tror, at ekspropriationen blev droppet, fordi han gjorde opmærksom på, at han havde krav på tabt fortjeneste fra råstofferne i jorden.

Da forudsætningerne med hensyn til kildestøj løbende blev ændret, søgte han bistand hos D . D lavede beregninger, der viste, at selvom niveauet for middelstøj blev overholdt, kunne støjbelastningen på hans ejendom godt være for høj. Da disse beregninger blev vist til myndighederne, blev oplysningerne om middelstøj taget ud af projektbeskrivelsen.

Ved ekspropriationskommissionens besigtigelse var der fremlagt støjberegninger, der forudsatte, at man fjernede én mølle, medens det blev sagt, at det var en anden mølle, man ville fjerne.

B forklarede, at han er viceinstituddirektør på DTU Vindenergi, hvor han er forsker. Han har haft ansvaret for etableringen af testcentret.

Han var medforfatter af rapporten Megavind fra januar 2016. Den blev udarbejdet en del af sektorsamarbejdet mellem private virksomheder og de offentlige myndigheder, og skulle give anbefalinger til udviklingen af vindenergi i Danmark. Det var de private virksomheder, der ønskede en udvidelse af antallet af standpladser på testcentret. Virksomhederne lejer sig ind på testcentret.

Som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten om udvidelse af testcentret fra november 2017 skal der løbende foretages vurdering af, om der sker ændring af de enkelte møllers støjniveau, og der skal foretages beregninger af, hvordan den samlede støjbelastning påvirkes, ligesom der skal foretages kontrolmålinger, der skal sendes til kommunen.

EMD laver støjberegninger på grundlag af viden om tilsvarende møller og oplysninger om møllernes geometri. Efterfølgende kontrolleres beregningerne ved målinger af den faktiske støj. Målingerne foretages af Force Technology og andre krediterede institutter.

Alle 9 standpladser på testcentret er lejet ud.

Oplysningerne om middelstøj var et forsøg på at kommunikere et samlet støjbillede, selv om det ikke kan bruges til noget konkret. Middelstøjen er nu under 110 dB.

Det er hans vurdering, at der går mindst 5 år, før der bliver behov for at ekspropriere sagsøgerens ejendom. Det bygger han på sit kendskab til, hvilke typer og størrelser af møller, der er under udvikling.

Først i 2020 var der behov for at ekspropriere de to møller, der allerede i 2011 var hjemmel til at ekspropriere.

Når det er anført i projektbeskrivelsen udarbejdet til brug for ekspropriationskommissionens besigtigelse, tabellen i ekstrakten side 290, at der er en kildestøj på 113,3 dB frem til 2024, er det et tal, der er behæftet med stor usikkerhed. Tallet burde have været 113,2 dB, hvilket han gjorde ekspropriationskommissionen opmærksom på.

EMD har i februar 2019 lavet en oversigt over støjberegningerne. Det er i en kolonne anført, om støjgrænserne er overholdt. Beregningerne fra senest den 19. februar 2019 viser, at støjgrænserne for den omhandlede ejendom er overholdt. Der er regnet med, at Danopal Nord møllen er eksproprieret. Baggrundsmaterialet er ikke fremlagt. Om det er den ene eller den anden Danopal mølle, der eksproprieres, ændrer ikke på, at der vil gå yderligere 5 år, inden sagsøgerens ejendom skal eksproprieres.

Der laves en støjberegning en gang om måneden.

Beregning af kildestøjen fra prototyper af møller foretages dels ved sammenligning med lignende møller dels ved teoretiske beregninger.

Grunden til at forventningerne til støjniveauet på sagsøgerens ejendom blev revideret var, at der ikke kunne opnås en frivillig aftale om overtagelse, hvorfor man foretog en ny vurdering af, hvornår ekspropriation ville være nødvendig. Kendskabet til råstofforekomsten på ejendommen indgik i overvejselen om revideringen, men det ændrer ikke på, at der løbende skal foretages overvejselser om det tidsmæssige aspekt.

Det var en fejl, at sagsøgeren blev indkaldt til ekspropriationsforretningen.

Det var DTU, der under en drøftelse med Kammeradvokaten rejste spørgsmålet om hvornår der ville være behov for ekspropriation af stuehuset.

Der ligger op til 100 beregninger af støjniveauet.

C forklarede, at han er pensionist. Han var tidligere landinspektør hos LE34. Han lavede projektbeskrivelsen til brug for ekspropriationssagen for DTU. Da han lavede det første udkast, havde han fået oplyst, at det var nødvendigt at ekspropriere sagsøgerens ejendom for at overholde støjreglerne. Nogle dage inden den berammede ekspropriationsforretning fremkom en ny beregning, der viste, at der ikke inden for en periode på 5 år var behov for at ekspropriere ejendommen. Beregningerne blev vel lavet for at begrænse omfanget af ekspropriationerne.

Grunden til at der blev lavet mange udkast til projektbeskrivelsen var, at både DTU og Erhvervsstyrelsen kom med bemærkninger til hans udkast. Fra den 9. til den 16. november skete der vist ingen ændringer i støjberegningerne. Han ved ikke, hvorfor der blev justeret på sidste decimal i kildestøjen.

Når han i den endelige projektbeskrivelse skriver, at den teknologiske udvikling har betydet, at vindmøllernes støjemission ikke er øget så meget som forventet, er det en oplysning, han har fra DTU. Han er ikke selv ekspert i støjudvikling.

D forklarede, at han er uddannet business development engineer. Han er ansat hos EMD, som er en rådgivende ingeniørvirksomhed, der udvikler software til blandt andet beregning af støjbelastning. Deres software, Wind Pro, anvendes over hele verden.

Han blev involveret i sagen som konsulent for Landbrug Thy og senere for A, som gerne ville have forklaret og efterkontrolleret nogle oplysninger i materialet navnlig i forbindelse med DTUs anvendelse af begrebet middelstøj.

Middelstøj er ikke noget anerkendt begreb. Det er kildestøjen fra hver enkelt mølle, der er relevant. DTU havde imidlertid anvendt begrebet til at begrunde, at der ikke var behov for ekspropriation af A ejendom.

Han ved ikke, hvorfor den af DTU beregnede kildestøj ændrede sig over tid.

Hans notat fra 29. maj 2019 indeholder en kontrolberegning af støjbelastningerne. Den viser blandt andet, at støjkonsekvenszonerne er større end oprindeligt forudsat, da man ikke havde eksproprieret de oprindeligt forudsatte produktionsmøller uden for testcentret. Han har foretaget sine beregninger ud fra en forudsat kildestøj på 113,3 dB, og at der eksproprieres 3 møller. Det medførte, at niveauet i støjbekendtgørelsen var overskredet på A ejendom.

Med udgangspunkt i en kildestøj på 113,2 dB er støjgrænserne ikke overskredet på A ejendom.

Retsgrundlag

Det fremgår af lovbekendtgørelse nr. 1069 af 21. august 2018 om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild bl.a.:

”§ 1. Loven har til formål at fastlægge rammerne for anlæg og drift af de nationale testcentre for store vindmøller i Høvsøre i Lemvig Kommune og Østerild i Thisted Kommune.

(...)

§ 2. Danmarks Tekniske Universitet (den driftsansvarlige) er ansvarlig for anlæg og drift af testcentrene.

(...)

§ 2 c. Området består af en beskyttelseszone, et støjkonsekvensområde, et vindfelt, et måleområde og et testområde, jf. bilag 1.

§ 3. Standpladser anlægges på en linje som vist på bilag 1. Standplads 2-8 kan anvendes til opstilling og afprøvning af syv prototypevindmøller hver med en totalhøjde på op til 330 m. Standplads 1 og 9 kan anvendes til opstilling og afprøvning af to prototypevindmøller hver med en totalhøjde på op til 250 m.

(...)

§ 15. Den driftsansvarlige kan med henblik på udbygning og drift af testcentrene erhverve fast ejendom, herunder ved mageskifte og jordfordeling. Den driftsansvarlige kan endvidere erhverve fast ejendom og indgå aftaler om rydning af beplantning og rådighedsindskrænkninger i forbindelse med gennemførelse af kompensationsforanstaltninger efter § 2 b. Den driftsansvarlige kan desuden erhverve vindmøller, når det er nødvendigt for at begrænse støjbelastningen fra vindmøller omkring møllerne på testcentrene.

Stk. 2. Miljø- og fødevarerministeren kan for den driftsansvarlige ekspropriere fast ejendom inden for vindfeltet og test- og måleområdet, når det er nødvendigt for etablering og drift af testcentrene, herunder til nødvendigt nyanlæg, udvidelse og ændring af bestående anlæg og nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder ret til adgang til en ejendom i måleområdet for at foretage tekniske målinger eller for at pleje naturarealer af hensyn til driften af testcentrene. Ekspropriation kan endvidere ske til rydning af beplantning, jf. § 8, stk.1. Der kan desuden eksproprieres fast ejendom, eksproprieres til rydning af beplantning og pålægges faste ejendomme

rådighedsindskrænkninger med henblik på gennemførelse af kompensationsforanstaltninger efter § 2 b.”

De nævnte bestemmelser fik deres affattelse ved lov nr. 705 af 8. juni 2018 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild (Udvidelse af vindmølletestcentrene ved Høvsøre og Østerild). Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, jf. lovforslag nr. 198 af 21. marts 2018, fremgår bl.a.:

”5.1.4. Erhvervelse og regulering af enkeltejendomme

(...)

Der kan ved Østerild blive tale om at opkøbe eller ekspropriere en enkelt ejendom, opkøbe eller ekspropriere op til fem eksisterende produktionsvindmøller, at nedlægge retten til at drive en campingplads samt at inddrage mindre privatejede arealer inden for testområdet.

(...)

5.2. Beskrivelse af projektet ved Østerild

Udvidelsen af testcenteret ved Østerild omfatter etablering af to standpladser for prototypevindmøller med tilhørende infrastruktur syd for det eksisterende anlæg langs med vejnavn . Projektet indebærer, at der kan ske en forøgelse af totalhøjden for de midterste syv af i alt ni testmøller op til 330 meter. Totalhøjden for den nordligste og sydligste mølle (standplads nr. 1 og 9) begrænses til 210 meter med baggrund i reglerne om afstanden på minimum 4 gange møllens totalhøjde til nærmeste nabo for at begrænse antallet af ekspropriationer mest muligt. Totalhøjden på standplads nr. 1 og 9 vil kunne hæves til maksimalt 250 meter, men kun hvis dette kan ske uden yderligere ekspropriation af ejendom. Tilsvarende gælder for standplads nr. 8, at totalhøjden for møller, som opstilles på denne plads, begrænses til 300 meter, og at totalhøjden for møller på denne standplads kun kan øges til den maksimalt tilladte højde på 330 meter, hvis dette kan ske uden yderligere ekspropriation af ejendom.

(...)

5.2.7. Støjkonsekvensområde

Der fastlægges et støjkonsekvensområde ud fra beregningen af testcenterets maksimale støjrummelighed. Afgrænsningen af området er det punkt, hvor der maksimalt være en støjbelastning fra vindmøller på 39 dB(A) ved vindhastigheden 8 m/s og 37 dB(A) ved 6 m/s. I anlægsloven lægges til grund, at der ikke er områder inden for støjkonsekvensområdet, der er karakteriseret som støjfølsom arealanvendelse. Beboelse m.v., der etableres i støjkonsekvensområdet efter offentliggørelse af forslag til anlægslov, er uden

betydning for vurdering af støj fra testcenteret efter reglerne om støj fra vindmøller.

(...)

10. De miljømæssige konsekvenser

(...)

Østerild

For udvidelse af testcenteret i Østerild med to standpladser syd for det eksisterende testcenter forudsætter beregningen af støjrummelighed, at der skal kunne nedlægges én bolig. I Hjørdemål Klit vil retten til at drive campingplads skulle ophæves, og en ikke udnyttet lokalplan for etablering af et feriehotel vil blive ophævet. Endvidere er det beregnet, at fem eksisterende produktionsvindmøller i området skal kunne nedlægges for at kunne overholde støjgrænserne i lovgivningen.”

Endvidere fremgår det af lovforslagets særlige bemærkninger til § 1, nr. 14, vedrørende lovens § 15, stk. 2, bl.a.:

”I forhold til testcenteret ved Østerild vil det for at realisere projektet være nødvendigt, for at kunne overholde støjreglerne i vindmøllebekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1736 af 21. december 2015 om støj fra vindmøller), at nedlægge en enkelt bolig. Det drejer sig om boligen på adresse 1 . Derudover er det nødvendigt at nedlægge i alt op til fem ældre produktionsvindmøller, som står henholdsvis øst og vest for testcenteret.”

Parternes synspunkter

A har i sit påstandsdokument anført følgende:

”...

Til støtte for påstand 1 gør sagsøgeren gældende,

At der ikke er hjemmel i lov nr. 705 af 8. juni 2018 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild til, at Danmarks Tekniske Universitet kan beslutte at gennemføre den fysiske udvidelse af Testcenter Østerild i overensstemmelse med loven uden samtidig at ekspropriere sagsøgerens ejendom.

Lov nr. 705 af 8. juni 2018 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild lovfastsætter udvidelsen af testcenteret med en nærmere – og meget præcis – angivelse af, hvor standpladserne skal stå, og hvor store møller der kan opsættes på pladserne.

Ifølge projektbeskrivelsen for udvidelsen af Testcenter Østerild gennemføres udvidelsen fuldkommen i overensstemmelse med beskrivelsen i loven og forarbejderne til loven.

Der er således tale om en fuld fysisk udbygning af testcentret.

Det følger af forarbejderne til lov nr. 705 af 8. juni 2018 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild, at det er nødvendigt for at kunne overholde støjreglerne i vindmøllebekendtgørelsen at nedlægge sagsøgerens ejendom, førend den lovfastede udvidelse kan gennemføres.

Danmarks Tekniske Universitet derfor skal anerkende, at universitetets beslutning om at tilbagekalde ekspropriationen af sagsøgerens ejendom den 6. september 2018 er uden lovhjemmel og derfor er ugyldig.

Såfremt det lægges til grund, at der er hjemmel i lov nr. 705 af 8. juni 2018 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild til, at Danmarks Tekniske Universitet kan beslutte at gennemføre den fysiske udvidelse af Testcenter Østerild i overensstemmelse med loven uden samtidig at ekspropriere sagsøgerens ejendom, gør sagsøgeren gældende,

At støjgrænserne fastsat i § 4 i bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller på sagsøgerens ejendom overskrides, når beslutningen om den fysiske udvidelse af Testcenter Østerild i overensstemmelse med beskrivelsen i lov nr. 705 af 8. juni 2018 og forarbejderne hertil træffes.

Afgørelse om gennemførelse af den fysiske udvidelse af Testcenter Østerild i overensstemmelse med beskrivelsen i lov nr. 705 af 8. juni 2018 og forarbejderne hertil er truffet senest i forbindelse med fremsendelse af version 6 af anmodningen om besigtigelse, bilag A.

Sagsøgte, DTU, har i perioden fra den 12. november 2018 til den 16. november 2018 ændret kildestyrken.

Ingen af de sagsøgte har – på trods af sagsøgerens opfordring – oplyst, hvilke faktiske forhold, der har begrundet den ændrede fastlæggelse af kildestyrken.

Danmarks Tekniske Universitet og Erhvervsstyrelsens angivelse af, at den teknologiske udvikling, der har betydet, at vindmøllernes

støjemission ikke er vokset så meget som forventet, fremstår – på trods af sagsøgerens opfordringer – udokumenteret og bestrides.

Der er således ikke oplyst noget grundlag for at ændre fastlæggelsen af kildestyrken i forbindelse med gennemførelsen af den fysiske udvidelse af Testcenter Østerild.

Danmarks Tekniske Universitet og Erhvervsstyrelsen skal derfor anerkende, at beslutningen om at tilbagekalde ekspropriationen af sagsøgerens ejendom den 6. september 2018 hviler på et usagligt grundlag, og derfor er ugyldig.

At tilbagekaldelsen af anmodningen om ekspropriation er tidsmæssigt sammenfaldende med, at DTU blev bekendt med værdien af råstofferne på sagsøgerens ejendom, og der er grundlag for at antage, at dette er den reelle baggrund for de sagsøgte's ønske om at tilbagekalde anmodningen om ekspropriation.

Sagsøgte, DTU's beslutning om tilbagekaldelse af ekspropriation den 6. september 2018 hviler således også på den baggrund på et usagligt grundlag og er udtryk for finansiell magtfodrening.

Danmarks Tekniske Universitet og Erhvervsstyrelsen skal derfor anerkende, at universitetets beslutning om at tilbagekalde ekspropriationen af sagsøgerens ejendom den 6. september 2018 er ugyldig.

Til støtte for påstand 2 gør sagsøgeren gældende

At støjgrænserne fastsat i § 4 i bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller på sagsøgerens ejendom overskrides, når beslutningen om den fysiske udvidelse af Testcenter Østerild i overensstemmelse med beskrivelsens i lov nr. 705 af 8. juni 2018 og forarbejderne hertil træffes.

Det er derfor såvel nødvendigt som tidsmæssigt aktuelt at ekspropriere sagsøgerens ejendom.

Danmarks Tekniske Universitet og Erhvervsstyrelsens angivelse af, at det ikke længere er tidsmæssigt aktuelt at ekspropriere sagsøgerens ejendom, fremstår – på trods af sagsøgerens opfordringer – udokumenteret og bestrides.

Betingelserne for ekspropriation af sagsøgeren A
ejendom er derfor opfyldt, og de sagsøgte er på den baggrund forpligtede til at fremme ekspropriationen overfor en ekspropriationskommission.

At betingelserne for ekspropriation af sagsøgerens ejendom er opfyldt støttes endvidere af det faktum, at DTU indgik i frivillige forhandlinger om overtagelse af ejendommen og fortsatte disse efter tilbagekaldelsen af anmodningen om ekspropriation.

Til støtte for påstand 3 gør sagsøgeren gældende

At sagsøgerens ejendom er undergivet landbrugspligt i medfør af landbrugsloven.

Ejendommen skal derfor være forsynet med en passende beboelsesbygning, jf. udgangspunktet i landbrugslovens § 9, tk. 1.

Der er således ikke grundlag for at ekspropriere beboelsesbygningen alene.

...”

Danmarks Tekniske Universitet og Erhvervsstyrelsen har i deres påstandsdokument anført følgende:

”... 3.1 Påstand 1

De sagsøgte bestrider, at der ikke er hjemmel i lov nr. 705 af 8. juni 2018 til at begrænse ekspropriation til at omfatte de ejendomme, som ekspropriation nu er gennemført for.

Det forhold, at der i anlægslovens § 15, er hjemmel til at gennemføre ekspropriation, og det af lovforslag nr. 198 af 21. marts 2018, bemærkningerne til § 1, nr. 14, fremgår, at det for at realisere projektet og overholde støjreglerne i vindmøllebekendtgørelsen vil være nødvendigt at nedlægge en enkelt bolig (adresse 1), betyder ikke, at anlægsmyndigheden har pligt til at gennemføre ekspropriation på nuværende tidspunkt, når dette ikke er nødvendigt.

Anlægsloven giver hjemmel til ekspropriation, men ekspropriation kan først ske, når de almindelige betingelser er opfyldt. Anlægsmyndigheden har tilbagekaldt anmodningen om ekspropriation af adresse 1 , da DTU vurderer, at det ikke de næste 5 år bliver aktuelt at ekspropriere ejendommen, fordi støjgrænserne ikke inden da overskrides. Eks-

propriation nu vil være i strid med den almindelige betingelse om aktualitet.

Det bestrides, at der ikke uden særlig hjemmel kan ske en faseopdeling af udvidelsen af testcenteret som sket ved den gennemførte ekspropriation.

Der henvises til det af Ekspropriationskommissionen i protokollen af 20. februar 2020, side 38, anførte om, at en opdeling af projektet under hensyn til ekspropriationens aktualitet ikke strider mod hjemmelsgrundlaget i anlægsloven.

Der henvises tillige til, at der også i forbindelse med etableringen af testcenteret i 2011 blev gennemført en faseopdeling, idet ikke alle produktionsmøller, som der var hjemmel til at ekspropriere, faktisk blev eksproprieret. Der blev i første omgang alene eksproprieret 3 af i alt 5 eksisterende produktionsmøller, jf. forhandlingsprotokollen af 5. - 6. april 2011, side 23 (bilag F).

Det bestrides, at beslutningen om ikke at anmode om ekspropriation af sagsøgers ejendom adresse 1 er usagligt begrundet.

Det bemærkes, at DTU i forbindelse med opstilling af prototypevindmøller på testcenteret løbende skal dokumentere, at støjreglerne overholdes. Det er Thisted Kommune, som fører tilsyn med, at støjreglerne overholdes.

3.2 Påstand 2

Sagsøgers påstand 2 går nu ud på, at betingelserne for ekspropriation er opfyldt, og at begge de sagsøgte skal fremme ekspropriationen overfor en ekspropriationskommission. Påstanden var i stævningen, at styrelsen skulle foretage ekspropriation.

Til støtte for den principale afvisningspåstand gøres det gældende, at det er Ekspropriationskommissionen, der træffer bestemmelse om, hvorledes projektet og ekspropriationen skal gennemføres, jf. ekspropriationsproceslovens § 15, stk. 1 og stk. 4, og dermed prøver, om betingelserne for ekspropriation er opfyldt.

Til støtte for den subsidiaire frifindelsespåstand gøres det gældende, at betingelserne for ekspropriation ikke er opfyldt, da ekspropriation ikke er nødvendig, og Erhvervsstyrelsen er derfor ikke berettiget eller for-

pligtet til at anmode Ekspropriationskommissionen om at foretage ekspropriation, jf. ekspropriationsproceslovens § 11.

Det gøres gældende, at Danmarks Tekniske Universitet ikke er rette sagsøgte for denne påstand.

Som anført giver anlægsloven hjemmel til ekspropriation, men ekspropriation kan først ske, når de almindelige betingelser er opfyldt. Anlægsmyndigheden har tilbagekaldt anmodningen om ekspropriation af adresse 1 , fordi DTU vurderer, at det ikke de næste 5 år bliver aktuelt at ekspropriere ejendommen.

Erhvervsstyrelsen har lagt DTU's faglige vurdering til grund for sin beslutning om ikke at begære ekspropriation. Erhvervsstyrelsen fastholder på den baggrund, at ekspropriation vil være i strid med den almindelige betingelse om aktualitet.

Sagsøger anfører i replikken, afsnit 1, side 2-3, at lov nr. 705 af 8. juni 2018 er en rammelov, som skal muliggøre udvidelsen af testcentrene, og at loven indeholder hjemmel til, hvilke ekspropriative indgreb, der skal foretages.

Det er korrekt, at loven er en rammelov, som hjemler opsætning af vindmøller på standpladser op til den angivne højde. Loven indeholder ikke krav om, at der skal foretages ekspropriation af bestemte ejendomme på et bestemt tidspunkt. Det fremgår af § 15, at erhvervsministeren "kan" ekspropriere som nærmere anført.

Der er ikke bestemmelser i anlægsloven om overtagelsespligt som f.eks. i vejlovens § 44, og det skal derfor vurderes efter de almindelige ekspropriationsretlige principper, om der er hjemmel til at ekspropriere sagsøgers ejendom.

Det er ikke i loven bestemt, at sagsøgers ejendom skal eksproprieres. Det fremgår som anført af lovforslag nr. 198 af 21. marts 2019, bemærkningerne til § 1, nr. 14, at det vil være nødvendigt at nedlægge boligen på adresse 1 . Det var forventningen, at dette vil blive nødvendigt. De sagsøgte fastholder imidlertid, at dette ikke er aktuelt.

De sagsøgte bestrider, at dommen i U2002.2748 eller ombudsmandens udtalelse i FOB2017-7 har nogen betydning for nærværende sag. Anlægsmyndigheden er som anført ikke forpligtet til at ekspropriere i nærmere omfang.

Sagsøger anfører i replikkens afsnit 2, side 3-5, at Erhvervsstyrelsen har bedt DTU om at undersøge muligheden for en frivillig overtagelse. Det anføres, at hvis der forsøges en frivillig aftale, må der være grundlag for ekspropriation.

Erhvervsstyrelsen vurderede som anført i erhvervsministerens brev af 25. september 2018, bilag 14, at DTU ikke kan forpligtes til at overtage sagsøgers ejendom, før det er nødvendigt for udvidelsen af testcenteret. Erhvervsstyrelsen anførte i brev af 15. november 2018, bilag B, at DTU havde oplyst, at der havde været drøftelser mellem sagsøger og DTU, men de var endt uden resultat. Erhvervsstyrelsen oplyste, at styrelsen havde bedt DTU om at fortsætte dialogen, selvom der ikke er grundlag for at ekspropriere sagsøgers ejendom.

Erhvervsstyrelsens anmodning til DTU om at søge en frivillig aftale er ikke ensbetydende med, at sagsøgers ejendom skal eksproprieres. Forløbet har været oplyst for Ekspropriationskommissionen. Det blev under forretningen den 20. februar 2020 afvist at udvide projektets omfang til at omfatte sagsøgers ejendom, jf. bilag 9, side 38-39.

Sagsøger rejser i replikken, afsnit 3, side 5-6, en række indsigelser mod DTU's vurdering af støjbelastningen af boligen på adresse 1 . EMS International A/S anførte i støjberegningen af 18. februar 2019 (bilag 11), at begrebet middelværdi ikke kan anvendes i forbindelse med beregning af støj fra vindmøller.

DTU er ikke uenig med EMD i, hvordan reglerne i støjbekendtgørelsen skal forstås og anvendes. Det er imidlertid DTU's vurdering, at en middelværdi er egnet til at illustrere udviklingen af den fremtidige forventede støj fra vindmøllerne på testcenteret i forbindelse med vurderingen af, hvornår det er nødvendigt at ekspropriere ejendomme i området.

Støjbelastningen fra Testcenter Østerild kan beskrives ved ni kildestøjstyrker for de ni vindmøller, der forventes opstillet på testcenteret ved vindstyrke på 6 m/s og 8 m/s. Kildestøjen ved vindstyrke på 6 m/s og 8 m/s varierer fra vindmølle til vindmølle, men middelværdien forventes at være rimelig konstant stigende. Middelværdien illustrerer, at den samlede støjbelastning fra testmøllerne forventes at vokse med tiden, og det er den samlede støjbelastning fra alle ni vindmøller, der er relevant for, hvornår der er behov for ekspropriation.

DTU har i perioden 12. september 2018 – 19. februar 2019 fået udført de støjberegninger, som fremgår af bilag I. Beregningerne viser de støjmæssige rammer for forskellige opstillingskonfigurationer, dvs. med

forskellige støjtal på de forskellige møller. Det fastholdes, at beregningerne viser, at der er en tilstrækkelig støjrummelighed på minimum 5 år.

Sagsøger rejser i replikkens afsnit 4, side 6-7, indsigelse mod Taksa-tionsmyndighedens afgørelse om erstatning.

DTU finder, at det er rimeligt, at erstatningen udmåles under hensyn til den forventede støj på maksimalt 42 dB(A) og 44 dB(A). Det har imidlertid ikke nogen betydning for prøvelsen af påstandene under nærværende sag.

3.3 Påstand 3

Sagsøgers påstand 3 er ny og går ud på, at de sagsøgte skal anerkende, at ekspropriation skal ske af hele sagsøgers ejendom matr.nr. x m.fl. Abildhave Gde, Østerild.

Til støtte for den principale afvisningspåstand gøres det gældende, at det er Ekspropriationskommissionen, der træffer bestemmelse om, hvorledes projektet og ekspropriationen skal gennemføres, jf. ekspropriationsproceslovens § 15, stk. 1 og stk. 4, prøver om betingelserne for ekspropriation er opfyldt, og hvilke arealer, bygninger med tilbehør samt rettigheder ekspropriationen skal omfatte.

Til støtte for den subsidiære frifindelsespåstand gøres det gældende, at betingelserne for ekspropriation ikke er opfyldt, da ekspropriation af ejendommen ikke er nødvendig, og ekspropriation af ejendommens arealer heller ikke er nødvendig. Når og hvis ekspropriation af beboelsesbygningen bliver nødvendig for at opfylde støjreglerne, må Ekspropriationskommissionen tage stilling til, om det under hensyn til ejendommens anvendelse og reglerne i landbrugsloven er nødvendigt også at ekspropriere arealerne.

Det gøres i anden række gældende, at der ikke er grundlag for, at retten i denne sag skal fastslå, at ekspropriation skal ske af hele sagsøgers ejendom matr.nr. x m.fl. Abildhave Gde, Østerild.
..."

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

Indledningsvis bemærkes, at A tre påstande vedrører spørgsmålet om A krav på ekspropriation af ejendommen på adresse 1, 7741 Frøstrup, og DTU og Erhvervsstyrelsens forpligtelse til at fremme en sådan ekspropriation.

I anlægslovens § 15 (lov nr. 705 af 8. juni 2018 om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild (Udvidelse af vindmølletestcentrene ved Høvsøre og Østerild)) er der skabt hjemmel til, at den ansvarlige minister kan gennemføre ekspropriation af A ejendom på adresse 1.

Hverken efter ordlyden af § 15 eller forarbejderne til bestemmelsen er der grundlag for at antage, at der påhviler den ansvarlige myndighed en pligt til at foretage ekspropriation af A ejendom, hvis overholdelse af støjkrav i øvrigt er iagttaget, jf. lovforslag nr. 198 af 21. marts 2019, de almindelige bemærkninger afsnit 5.1.4 og afsnit 10 samt de særlige bemærkningerne til § 1, nr. 14, vedrørende lovens § 15, stk. 2.

Efter den stedfundne bevisførelse, herunder D forklaring, har A ikke godtgjort, at der er grundlag for at tilsidesætte de støjberegninger, som er indgået ved Ekspropriationskommissionens beslutning af 20. februar 2019.

Retten lægger derfor til grund, at de gældende støjkrav er overholdt. Ekspropriation af A ejendom er herefter uforholdt.

Retten tager på den anførte baggrund de sagsøgtes påstande om frifindelse til følge.

Forløbet i 2018, hvor Erhvervsstyrelsen i juni 2018 først anmodede om ekspropriation af A ejendom, og hvor Erhvervsstyrelsen efterfølgende i september 2018 foretog en revurdering af behovet for ekspropriation af ejendommen, kan ikke føre til en ændret vurdering. Heller ikke oplysningerne om grusforekomsten på ejendommen, herunder B forklaring herom, kan under de anførte omstændigheder føre til en ændret vurdering.

De sagsøgtes frifindespåstande tages herefter til følge.

Sagsomkostninger

I forhold til Danmarks Tekniske Universitet

Sagsomkostningerne er efter sagens værdi, forløb og udfald fastsat til dækning af advokatudgift med 80.000 kr. Danmarks Tekniske Universitet er momsregistreret.

I forhold til Erhvervsstyrelsen

Sagsomkostningerne er efter sagens værdi, forløb og udfald fastsat til dækning af advokatudgift med 100.000 kr. Erhvervsstyrelsen er ikke momsregistreret.

THI KENDES FOR RET:

Danmarks Tekniske Universitet frifindes.

A skal betale sagsomkostninger til Danmarks Tekniske Universitet med 80.000 kr.

Erhvervsstyrelsen frifindes.

A skal betale sagsomkostninger til Erhvervsstyrelsen med 100.000 kr.

Beløbene skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

ØSTRE LANDSRET
DOM
afsagt den 19. august 2021

Sag BS-45127/2020-OLR
(20. afdeling)

A
(advokat Søren Nørgaard Sørensen)

mod

Bolig- og Planstyrelsen
(Tidligere Erhvervsstyrelsen)

og

Danmarks Tekniske Universitet
(begge v/advokat Louise Solvang Rasmussen)

Retten i Lyngby har den 3. november 2020 afsagt dom i 1. instans (sag BS-59388/2019-LYN).

Landsdommerne Thomas Lohse, Henrik Bitsch og Morten Petersen Broberg (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanten, A, har gentaget sine påstande for byretten:

Påstand 1: DTU og Erhvervsstyrelsen skal begge anerkende, at beslutningen om tilbagekaldelse af anmodning om ekspropriation af As, ejendom matr.nr. ... m.fl., Abildhave Gda, Østerild, beliggende Gl. Aalborgvej ..., 7741 Frøstrup, den 6. september 2018 er ugyldig.

Påstand 2: DTU og Erhvervsstyrelsen skal begge anerkende, at betingelserne for ekspropriation af As ejendom matr.nr. ... m.fl., Abildhave Gda, Østerild, beliggende Gl. Aalborgvej ..., 7741 Frøstrup er opfyldt, og at de er forpligtet til at fremme ekspropriationen overfor en ekspropriationskommission.

Påstand 3: DTU og Erhvervsstyrelsen skal begge anerkende, at ekspropriation skal ske af hele As ejendom matr.nr. ... m.fl., Abildhave Gda, Østerild, beliggende Gl. Aalborgvej ..., 7741 Frøstrup.

De indstævnte, Bolig- og Planstyrelsen og Danmarks Tekniske Universitet, har påstået sagen afvist, subsidiært har de påstået byrettens dom stadfæstet.

Forklaringer

A og B har afgivet supplerende forklaring.

A har forklaret, at han ikke forstår, at der nu er tvivl om, hvornår hans ejendom skal eksproprieres, og at han ikke kan få at vide, hvornår det sker. Han er afskåret fra at foretage helt almindelige forbedringer og andet, så som at sætte et nyt køkken op, fordi han ved den senere ekspropriation ikke vil få erstatning for sådanne forbedringer. Af samme grund kan han heller ikke investere i landbrugsvirksomheden, så han kan bortforpakte ejendommen. Det er derfor en "passiv ejendom", hvor han som ejer i realiteten er afskåret fra at gøre noget som helst. Man ville i teorien kunne bortforpakte den.

B har forklaret, at han ikke er forsker aktuelt og ikke har været det i mange år. Han har været på DTU og før dette på Forskningscenter Risø siden 1979. På Testcenter Østerild ejer Siemens to standpladser, ligesom Vestas ejer to, mens DTU ejer 5 standpladser, der er lejet ud. Vidnet har udarbejdet en oversigt over EMD's støjberegninger. Der laves støjberegninger, når der sker ændringer på møllerne. Støj fra vindmøller betragtes som en kildestøj, og hvis der er flere møller, skal støjen fra dem lægges sammen. Det er kommunen, der er tilsynsmyndighed, og DTU skal som driftsherre overfor kommunen dokumentere, at kravene overholdes. "Middelstøj" er ikke et begreb, som DTU bruger overfor kommunen. Det er heller ikke et lovmæssigt begreb, men DTU besluttede alligevel at bruge begrebet, da det gav en mere overskuelig kommunikation. Det har man også gjort klart opmærksom på udadtil.

Ud fra beregningerne kan man vise støjniveauet i 2018 og forventninger længe frem. Dermed kan det vurderes, hvornår støjen hos naboerne vil overskride bekendtgørelsens rammer, og dermed, hvornår det er tidsmæssigt relevant at

ekspropriere. De af ham i byretten omtalte justeringer af kildestøjen fra 113,3 til 113,2 dB har ingen betydning for, hvornår en ekspropriation kan blive aktuel. Bilaget "Liste over støjberegninger på Testcenter Østerild september 2018 til 2020" er beregninger sat sammen for at vise, hvornår det er tidsmæssigt relevant at ekspropriere appellantens ejendom.

Hans forventning er, at der fra nu af går i hvert fald 4-5 år, før dette sker. Dette kan ændres, hvis der kommer et ønske fra en af de store virksomheder om at opsætte en meget stor mølle. De kan dog ikke bare gøre, hvad de vil. DTU vil undersøge, hvor meget støj det vil give og meddeler eventuelt en tilladelse baseret på det. Det af N udtalte side 21-22 er han ikke enig i. Den største test-mølle, der nu er under opførelse, er ikke 330 meter, men det kan næste generation af vindmøller blive. Når han i byretten talte om ekspropriation af appellantens ejendom, mente han selve boligen – dvs. stuehuset. DTU mener, at appellanten godt i øvrigt kan bruge sin ejendom på trods af støjen fra møllerne.

DTU har tilbudt at finansiere et nyt stuehus uden for støjkonsekvenszonen. Støjkonsekvenszonen er et redskab, som ikke er ændret fra DTU's side. En ændring fra 113,3 til 113,2 dB påvirker ikke støjkonsekvenszonen. Den forskel vil kun flytte tidspunktet for ekspropriation med en ganske kort periode. Der er fortsat behov for større møller, men nok ikke på kort sigt. Det var DTU og Kammeradvokaten, der besluttede at undlade ekspropriation, efter at man fik oplysninger om råstoftilladelsen. Det var noget industrien blev orienteret om, men de var ikke med til at beslutte det. Han kan ikke sige, om råstofudvinding kan give en gevinst for DTU og Bolig- og Planstyrelsen, hvis de overtager ejendommen. Oprindeligt troede DTU, at den pris, som A havde købt ejendommen til, også var nogenlunde den reelle. Erhvervsstyrelsen havde givet dem ordre om at fortsætte forhandlingerne med A om en frivillig aftale.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Landsrettens begrundelse og resultat:

Landsretten bemærker indledningsvist, at A ikke har godtgjort, at beslutningen om tilbagekaldelse af anmodning om ekspropriation af As ejendom i sig selv lider af sådanne mangler, at den må anses for ugyldig. As første påstand tages derfor ikke til følge.

Landsretten bemærker herefter, at der mellem parterne er enighed om, at der på et tidspunkt skal ske hel eller delvis ekspropriation af As ejendom, fordi den ved bekendtgørelse fastsatte grænse for støj fra vindmøller vil blive overskredet. Landsretten skal i denne sag alene tage stilling til, hvorvidt betingelserne for ekspropriation allerede på nuværende tidspunkt er opfyldt.

Det følger af de oplysninger, som indstævnte har afgivet, at støjgrænsen forventes overskredet inden for en kortere årrække. Indstævnets udmeldinger om, hvornår støjgrænsen bliver overskredet, har dog ikke været konstante. DTU har således flere gange tilkendegivet, hvornår man forventede, at støjgrænserne kunne forventes overskredet ved As stuehus, således at ekspropriation ville blive nødvendig. Der er tale om følgende forudsigelser:

- Den 6. september 2018 anførte Kammeradvokaten: "DTU vurderer, at der først om 4-5 år vil være behov for den ekstra støjrummelighed, som forudsætter nedlæggelse af boligen på Gl. Aalborgvej ...". Horisonten blev således sat til 2022-2023.
- Den 15. oktober 2018, 9. november 2018, og 12. november 2018 sættes forventet tidspunkt for ekspropriation til "Efter 2023".
- Den 16. november 2018 og den 11. december 2018 sættes forventet tidspunkt for ekspropriation til "Efter 2024".
- Den 5. juli 2019 anføres, at "kildestøjen fra de 6 møller ikke de næste 5 år vil komme til at overstige 113,2 d(B), og at der derfor ikke er et aktuelt behov for at ekspropriere yderligere ejendomme". Dvs. horisonten er efter medio 2024.

Herudover har B som vidne forklaret, at det er muligt, at f.eks. Siemens Gamesa – for ham uventet – "i morgen" vil fremlægge planer om etablering af en så stor mølle, at støjgrænsen vil blive overskredet, når møllen sættes i drift. I en sådan situation vil støjgrænsen kunne overskrides væsentligt hurtigere end indenfor 4-5 år.

Baseret på de oplysninger, som er fremlagt af indstævnte, synes der således at være stor usikkerhed forbundet med de tilkendegivelser, som DTU er kommet med, og dermed for fastlæggelsen af den tidsmæssige horisont.

Det følger af grundlovens § 73, stk. 1, at ekspropriation kun kan ske, hvor indgrebet er nødvendiggjort af en almen interesse, har hjemmel i lov og sker mod betaling af fuldstændig erstatning. Implicit i kravet om, at indgrebet skal være nødvendiggjort af en almen interesse ligger, at det skal være egnet, nødvendigt og forholdsmæssigt.

Landsretten bemærker, at det almindelige erstatningsretlige princip om, at en skadelidt er forpligtet til at begrænse sit tab, også gælder ved ekspropriation.

Kravet om, at det ekspropriative indgreb skal være "nødvendigt", har først og fremmest til formål at sikre, at der ikke sker ekspropriation, hvor det formål, som forfølges gennem ekspropriationen, kunne opnås gennem et mindre indgreb i den berørte ejers ejendomsret. Under kravet om "nødvendighed" hører, at ekspropriationen først gennemføres på et tidspunkt, hvor der er tilstrækkelig sikkerhed for, at det indgreb, som begrunder ekspropriationen, faktisk vil blive gennemført. Der er således i første række tale om en beskyttelse af den berørte ejer mod ekspropriation, som efterfølgende måtte vise sig uberettiget. Hvor den berørte ejer imidlertid har et direkte ønske om at blive eksproprieret, svækkes behovet for at beskytte ejeren mod en sådan uberettiget ekspropriation.

Det er oplyst, at Erhvervsstyrelsen i 2018 tog skridt til at foretage hel eller delvis ekspropriation af As ejendom, idet styrelsen den 22.

juni 2018 anmodede Kommissarius ved Statens Ekspropriationer i Jylland om at indlede ekspropriation. Det er videre oplyst, at DTU og Erhvervsstyrelsen den 6. september 2018 tilbagekaldte anmodningen om ekspropriation. DTU og (nu) Bolig- og Planstyrelsen har dog til stadighed fastholdt, at det på et tidspunkt vil blive nødvendigt at foretage hel eller delvis ekspropriation af den berørte ejendom. Det forhold, at A siden 2018 har været bekendt med, at hans ejendom stod foran hel eller delvis ekspropriation, indebærer, at han har måttet påregne, at investeringer foretaget i ejendommen ikke ville blive erstattet. Denne de facto indskrænkning i As råden over sin ejendom har på nuværende tidspunkt stået på i 3 år. Ifølge de indstævnte er det forventeligt, at denne indskrænkning vil fortsætte yderligere 4-5 år, hvilket også var tilkendegivelsen i 2018. B har dog gjort det klart, at der er mærkbar usikkerhed forbundet med dette tidsestimat.

Landsretten bemærker hertil, at de indstævnte ikke kan udskyde en forestående, nødvendig ekspropriation ved til stadighed at angive nye tidspunkter for, hvornår en ekspropriation bliver nødvendig.

På den baggrund, og som følge af As pligt til at begrænse sit tab og dermed manglende reelle mulighed for at investere i ejendommen, finder landsretten, at de indstævntes fremtidige hel eller delvise ekspropriation af As ejendom allerede på nuværende tidspunkt indebærer en sådan de facto indskrænkning i As råden over ejendommen, at de indstævnte ikke kan nægte at iværksætte ekspropriation imod As udtrykkelige ønske herom.

Landsretten tager derfor As anden påstand til følge, hvorefter det er nødvendigt og tidsmæssigt aktuelt at ekspropriere As ejendom.

For så vidt angår As tredje påstand om, at de indstævnte skal anerkende, at ekspropriation skal ske af hele As ejendom, bemærker landsretten, at det ved en ekspropriationsproces tilkommer ekspropriationsmyndighederne at tage stilling til ekspropriationens omfang. As tredje påstand tages derfor ikke til følge.

Efter sagens udfald skal DTU og Bolig- og Planstyrelsen i sagsomkostninger for begge retter betale 358.000 kr. til A. 350.000 kr. af beløbet er til dækning af udgifter til advokatbistand ekskl. moms og 8.000 kr. til retsafgift. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens omfang og forløb samt agens betydning.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom ændres, således at DTU og Bolig- og Planstyrelsen forpligtes til at fremme ekspropriation af As ejendom matr.nr. ... m.fl., Abildhave Gda, Østerild, beliggende Gl. Aalborgvej ..., 7741 Frøstrup, idet afgørelse om ekspropriationens nærmere omfang skal træffes af ekspropriationsmyndighederne.

I sagsomkostninger for begge retter skal DTU og Bolig- og Planstyrelsen inden 14 dage betale 358.000 kr. til A.

Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.